

Костюк М. І.
*студентка 2-го курсу факультету
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТІВ ТА ПРОКУРОРІВ У РАЗІ НЕДОТРИМАННЯ НИМИ ЕТИЧНИХ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Етика для правників – це фундамент їх професійної діяльності. Відомий іспанський адвокат Раймон Мюллера зазначав: «Адвокати мають показати, що дотримання норм професійної етики – це не просто спосіб збереження їх корпоративних привілеїв, але спосіб забезпечення реального захисту прав клієнта» [1, с. 26].

Моральні принципи слугують орієнтиром для адвоката та прокурора, оскільки визначають ключові засади, на яких фактично ґрунтується їх діяльність. Обираючи юридичний фах, кожен повинен розуміти, що до юристів висуваються особливі вимоги щодо здійснення їх професійної діяльності. Даний факт є зовсім не дивним, оскільки кожен з нас бажає, щоб адвокат – людина, яка захищає наші права була компетентною, порядною, добросовісною, відповідальною та володіла достатніми знаннями стосовно моральних принципів. Варто наголосити увагу саме на останньому аспекті. Оскільки є ситуації, які стосуються суперечок стосовно культури людини, її переконань чи поглядів на ту чи іншу ситуацію, а це говорить нам про те, що не завжди високий рівень знань чинного законодавства є достатнім задля досягнення бажаного результату. Окрім цього, професійна діяльність адвоката та прокурора – це постійна комунікація з людьми. Слід підкреслити, що це не лише обговорення ситуації та знаходження шляху її вирішення, насправді це втручання в долю людини, яке в свою чергу вимагає ретельного підходу до кожного клієнта.

Розробка перших в Україні Правил адвокатської етики розпочалась із засідання Співки адвокатів України 12 січня 1991 року, на якому постало питання про розробку етичного кодексу адвоката [2, с.16]. Після цього було три редакції і наразі діють Правила адвокатської етики, затвердженні звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року, але доповнені змінами у 2019 році. Багаторазові зміни та доповнення свідчать нам про те, що адвокатська спільнота спрямовує значні зусилля щодо розробки, систематизації та удосконалення Правил відповідно до умов сучасності.

Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів затверджено Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року [3]. Відповідно до статті 1 даного Кодексу одним з ключових його завдань є забезпечення компетентного та ефективного здійснення прокурорами своїх професійних

обов'язків на підставі додержання принципів верховенства права, законності, справедливості, неупередженості, визначення морально-етичних стандартів внутрішньої та зовнішньої комунікації.

Кожен правник у своїй сфері, чи то адвокат, чи то прокурор, повинні неухильно дотримуватися морально-етичних правил у своїй професійній діяльності, тому що дані приписи мають імперативний характер, а у разі їх порушення – нести відповідальність. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних професійних обов'язків адвоката. Суттєвим є факт, що адвокат може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності за недотримання Правил адвокатської етики, або ще за прийняття ним рішень, що суттєво відрізняються від вимог, вказаних у цих Правилах. Підставою притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку. В нашому випадку проступок – це порушення етичних правил. Результатом порушення засад адвокатської етики є притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів у порядку дисциплінарного провадження з підстав, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Згідно з ч. 2 ст. 33 цього ж Закону дисциплінарне провадження визначається як процедура розгляду письмової скарги, яка містить відомості про наявність у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку. Воно здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України [4, с. 102]. Прикладами порушень адвокатської етики, що тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність може бути: необґрунтована затримка розгляду справи з метою отримання більшого гонорару, нетактовні висловлювання з боку адвоката або надання суду неправдивих доказів.

Адвокат може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності протягом року з моменту вчинення ним дисциплінарного проступку. Варто наголосити на тому, що скажник повинен звертати увагу на те, що не вважається проступком і обов'язково чітко обґрунтувати свої доводи. Не варто зловживати правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, якщо на те немає достатньо підстав, тому що скаргу можуть не задовольнити. У зв'язку з цим існують певні вимоги подання скарги, з якими потрібно ретельно ознайомитися перед тим, як подавати її. Після подання скарги адвокат, у свою чергу, має право ознайомитися з даними матеріалами, отримати копії документів і по бажанню надати свої письмові пояснення щодо ситуації. Аналізуючи практику подання таких скарг у більшості випадків ситуація складається на користь адвоката, бо він надає досить ґрунтовні пояснення щодо своїх дій і зазвичай доводить свою правоту належним чином. У ч. 1 ст. 35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень за вчинення ним

2

дисциплінарного проступку, а саме: попередження, зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року, і також для адвокатів України – це позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України.

Відповідно до ст. 3 ч. 1 Закону України «Про прокуратуру» однією з ключових засад прокуратури є неухильне дотримання вимог професійної етики. Їх порушення несе за собою відповідальність, яка встановлена цим Законом.

Аналізуючи практику дисциплінарних проваджень щодо прокурорів, можна зробити висновок, що найбільш поширеними порушеннями є вчинення дій, що містять ознаки корупційних правопорушень, неналежна поведінка прокурора в суді, неповага до суду або до інших присутніх у суді суб'єктів, керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння і нетактовне спілкування з працівниками поліції під час зупинки. Хоча і є ще певний перелік діянь, але перераховані є найбільш вагомими, тому що у разі їх вчинення прокурор може завоювати недовіру не лише до себе, а й загалом завдати шкоди авторитету усім органам прокуратури і внаслідок цього отримати недовіру з боку громадян. Відповідно до ст. 33 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів у разі систематичного (два і більше разів протягом одного року) або одноразового грубого порушення норм прокурорської етики прокурора може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності.

Можна дійти до висновку, що професія правника є однією з найпрестижніших в сучасному світі і включає в себе постійну комунікацію з людьми, тому адвокати та прокурори повинні дотримуватися етичних правил не лише при здійсненні своєї професійної діяльності, а й у повсякденному житті. Відповідно, у разі порушення даних правил, вони повинні бути притягнені до дисциплінарної відповідальності. Оскільки приховування чи ігнорування таких фактів може коштувати як мінімум втрати довіри та поваги громадян до себе, а як максимум нашкодити репутації інституту адвокатури та прокуратури загалом.

Список використаної літератури:

1. Вільчик Т. Б. Деонтологічні засади діяльності адвокатів: міжнародні стандарти та вітчизняне законодавство. *Вісник Одеської адвокатури, Спеціальний випуск «Адвокатська етика»*. 2019. С.26-29.
2. Бакаянова Н. М., Кісліцина І. О. Адвокатська етика [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, І. О. Кісліцина. Одеса : Фенікс, 2020. 127 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14725>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27 ст. 282.

4. Святоцька В. О, Кощинець В. В. Правила адвокатської етики. 2017. Кваліфікаційний (адвокатський) іспит : навч. посібник для осіб, які виявили бажання стати адвокатом : у 17 кн. / за наук. ред. О. Д. Святоцького [та ін.]. – К. : Ін Юре, 2017. 120 с.

5. Правила адвокатської етики: затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>

6. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. N 2-3. Ст. 22

7. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: затверджений всеукраїнською конференцією прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Свида Олексій Георгійович**